SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2765

av Jan Riise m.fl. (MP)

Rösträtt för 16-åringar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar för att sänka rösträttsåldern till 16 år och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar för en försöksverksamhet i samband med EU-valet 2029 och/eller kommun- och regionval 2030 och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det har vid flera tillfällen under senare år föreslagits att man ska utreda möjligheten att sänka rösträttsåldern till 16 år i Sverige. Flera länder, delstater och andra regioner eller kommuner har genomfört sådana reformer, bland annat i Österrike och USA. Sommaren 2025 beslöt även det brittiska parlamentet att sänka rösträttsåldern till 16 år, och därmed följa exempel från Skottland och Wales. Civilsamhällesorganisationer med ungdomsfrågor på dagordningen har tagit upp frågan, även i Sverige, men hittills utan genomslag.

En ändring av rösträttsåldern för riksdagsval kräver en grundlagsändring (RF 3 kap 4 §). Motsvarande krav för val till region och kommun liksom för val till EU-parlamentet finns inte utan regleras i Vallagen. Därför föreslås ett försök med sänkt rösträttsålder för 16-18 åringar i ett antal kommuner och regioner i samband med 2029 och 2030 års val.

Bakgrund

Demokratiutredningen föreslog i sin slutrapport ”Låt fler få forma framtiden” (SOU 2016:5) bland annat en försöksverksamhet med rösträtt för 16-åringar i kommunalvalen 2018 och 2022, med efterföljande utvärdering. Deltagande kommuner föreslogs söka hos regeringen efter beslut i respektive kommunfullmäktige.

Miljöpartiet har vid flera tillfällen lyft fram en sänkt rösträttsålder som en väsentlig del i arbetet med att få fler att engagera sig i frågor om demokrati, rättvisa och en hållbar utveckling. Vi menar att förutsättningarna finns för en försöksverksamhet i kommuner och regioner, och vi föreslår att frågan utreds med sikte på att det till valet till Europaparlamentet 2029 och till kommun- och regionvalen 2030 finns en försöksverksamhet på plats.

I Norge genomfördes försök i 20 kommuner med rösträtt för 16- och 17-åringar vid kommunalvalen 2011 och 2015. Uppföljningar som gjordes visade att valdeltagandet var nästan lika högt som för hela väljargruppen. Likaså var partifördelningen ganska lik den som de äldre väljarna röstade för. Ett viktigt resultat var också att fler unga valdes till förtroendeuppdrag.

Rösträtt för unga

Ny forskning pekar på ett ökat engagemang i samhällsfrågor hos ungdomar som får en tidigare rösträtt; det är inte själva röstandet som är viktigt, det är rösträtten.

En åsikt som förs fram mot en sänkning av rösträttsåldern handlar om barns och ungas kunskaper och motivation att delta i val och att det skulle kunna ha negativa konsekvenser för demokratin. En undersökning av 16-åringar i Österrike – där nationella val genomförts med 16-årsgräns – visade att andelen röstande i den gruppen varit lägre, men att de röster som ungdomarna avgivit i stort liknade vuxna väljares. Ungdomarna röstar på ett sätt som gynnar deras intressen och som speglar en vilja att delta på lika villkor.

Begreppet ”agens” tolkas ofta som förmåga att genom medvetna handlingar åstadkomma effekter eller resultat inom ett givet sammanhang. Barns och ungdomars agens diskuteras av forskare och profession inom både barnomsorg, socialtjänst och utbildning, och en enkel sammanfattning är att barns och ungdomars agens tenderar att underskattas; det är ingen tvekan om att även barn och unga har förmåga att uttrycka vad som är bra för dem.

Kommunal försöksverksamhet

Miljöpartiet har tidigare föreslagit att man ska utreda möjligheterna att genomföra en försöksverksamhet med rösträtt för 16-åringar på frivillig basis i några kommuner och regioner. Val till riksdagen kräver grundlagsändring.

I december 2023 lämnades utredningen ”Förändring genom försök”, om försöksverksamhet i den kommunala sektorn, till regeringen (SOU 2023:94). I utredningen diskuteras ett antal möjliga försöksverksamheter, dock inte rösträtt för 16-åringar, annat än som referens till en motsvarande utredning i Norge (se ovan). Icke desto mindre får utredningen betraktas som en öppning avseende kommunal och regional försöksverksamhet på flera områden över tid.

Jan Riise (MP)

Gurgin Bakircioglu (MP)

Ajda Asgari (MP)

Jacob Risberg (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)